

Ana Matijević¹
Jasna Ćirić²

DOI: 10.31902/LL.2021.9.4

UPOTREBA KOLOKACIJA U NASTAVI FRANCUSKOG I ŠPANJOLSKOG JEZIKA

Sažetak: Posjedovanje bogatog vokabulara je izuzetno važno za razumijevanje i izražavanje na stranom jeziku koji učimo, odnosno za dobro ovladavanje tim jezikom. Što više riječi i izvedenica poznamo, sposobniji smo razumjeti značenje nekog teksta, razgovora, ali i bolje komunicirati. Vokabular nekog jezika se ne sastoji samo od jednostavnih riječi, njega čini i čitav niz različitih jezičnih konstrukcija. Učenje jezika znači usvajanje tih konstrukcija. U ovom članku ćemo govoriti o jednoj vrsti jezičnih konstrukcija, kolokacijama, o njihovoj važnosti za razumijevanje i komunikaciju na stranom jeziku te o mogućim načinima njihova usvajanja u nastavi stranog jezika. Kolokacije nisu uvijek predvidljive, pa ih je ponekad teško razumjeti. Izvorni govornik će ih intuitivno shvatiti, no onaj koji uči jezik morat će ih zapamtiti, budući da variraju od jezika do jezika. Njihovo razumijevanje i pravilna upotreba doprinose boljoj tečnosti govornog jezika, omogućavaju bolje razumijevanje pisanog teksta te olakšavaju i obogaćuju pisano izražavanje. Cilj ovog rada je ukazati na važnost učenja kolokacija u nastavi stranog jezika. Budući da ovladavanje kolokacijama predstavlja izazov, kako učenicima, tako i nastavnicima stranih jezika, u drugom dijelu članka ćemo razmotriti neke od mogućih načina njihova usvajanja u samom procesu učenja stranog jezika, te dati komparativni pregled nekih kolokacija u francuskom i španjolskom jeziku.

Ključne riječi: kolokacije, jezične strukture, usvajanje stranog jezika, metodika, kontrastivna analiza, francuski jezik, španjolski jezik

Uvod

Prilikom učenja stranog jezika velika pažnja se poklanja usvajanju vokabulara. Ovladavanje širokim vokabularom doprinosi boljem razumijevanju kako govornog jezika tako i pisanih tekstova, ali i boljem izražavanju. Vokabular nekog jezika ne čine samo jednostavne riječi koje koristimo u nizu, poštujući gramatička pravila. Njega čine i razne kombinacije riječi koje su međusobno povezane u jednu cjelinu i koje imaju svoje značenje. Za uspješnu komunikaciju na stranom jeziku je potrebno dobro poznavati i leksik i gramatiku, a oni su najčešće povezani u složenim leksičkim jedinicama, kolokacijama.

Termin kolokacije prvi je upotrijebio J.R. Firth (1957), osnivač britanske kontekstualne škole. Kolokacija se najjednostavnije može

¹ Sveučilište u Zagrebu.

² Sveučilište u Zagrebu.

definirati kao kombinacija najmanje dviju riječi koje se zajedno pojavljuju u kontekstu i poprimaju novo značenje (Petrović, 32). Sastoji se od dva elementa, osnove, koja je značenjski nositelj kolokacije te kolokatora, koji pobliže objašnjava aktualizirano značenje osnove, kao na primjer, *obaviti pregled*, *obaviti posao*, *obaviti kupovinu*, pri čemu je glagol *obaviti* značenjski nositelj kolokacije, a *pregled*, *posao* i *kupovina* su kolokatori. Učestalost njihove upotrebe učvršćuje kombinacije tih riječi i doprinosi boljoj pamtljivosti istih. Te složene strukture se kognitivno tretiraju kao jedinstvene riječi (Corpas Pastor, 174) koje se čestom upotrebom mogu automatizirati kao da se radi o pojedinačnim riječima, jer su određene porukom koju nose. Poznavanje kolokacija je veoma bitno i one trebaju naći svoje mjesto u učenju stranih jezika (Grossmann i Tutin 9-10).

Definiranje i vrste kolokacija

Kolokacije su vrlo česte u jeziku, puno češće nego frazemi. Usprkos tome što ni danas ne postoji zajednički konsenzus oko preciznog određivanja što je kolokacija, a što frazem, osnovna razlika je u desemantizaciji i metaforičnosti frazema (Stojić i Murica 114). U nekim slučajevima, baš zbog tih karakteristika frazema, ista kombinacija riječi može biti i kolokacija i frazem, ovisno o kontekstu u kojem se koristi. Na primjer, u španjolskom jeziku kolokacija *meter un gol* (*zabiti gol*) u rečenici *Al final del partido metió un gol*. [Na kraju utakmice je zabio gol.] je kolokacija (doslovno značenje), dok je ista kombinacija riječi u rečenici *No leí bien el contrato y me metieron un gol*. [Nisam dobro pročitao ugovor pa su me prevarili.] frazem (preneseno značenje) koji je poprimio značenje *nekoga prevariti*.

Svaki jezik na različit način združuje određene riječi koje izvorni govornik intuitivno razumije i upotrebljava. Neke od tih kombinacija riječi su transparente i razumljive, kao na primjer u francuskom jeziku: *avoir faim*, *rendre visite*, *prêter attention*, ili u španjolskom: *tener hambre*, *hacer la visita*, *prestar atención* (*biti gladan*, *nekoga posjetiti*, *obratiti pažnju*). Ali ima i kolokacija koje su složenije, nisu razumljive same po sebi, pa neizvorni govornici mogu imati problema u njihovom razumijevanju bez obzira što razumiju značenje svake riječi, jer takve kolokacije nisu transparentne. Na primjer u francuskom jeziku, *avoir peur bleue* (*biti na smrt prestrašen*), *être jaloux comme un tigre* (*biti strašno ljubomoran*), *ne pas mâcher ses mots* (*biti izravan*), *être dans une colère noire* (*biti jako ljut*). Kolokacije koje u španjolskom jeziku imaju isto značenje glase drugačije: *quedarse clavado* (*biti na smrt prestrašen*), *tener envidia cochina*, *no andar con rodeos*, *ponerse negro*. One ponekad imaju i figurativno značenje, pa ih zbog toga treba pamtiti kao cjelinu.

Kolokacije se najčešće dijele na leksičke i gramatičke kolokacije (Benson, Benson i Ilson 1986). Leksičke kolokacije se sastoje od dvije ili više riječi koje imaju više ili manje jednaku važnost, a povezane su značenjem. To mogu biti kombinacije između imenica, glagola, pridjeva i priloga, kao u sljedećim primjerima u francuskom i španjolskom jeziku:

glagol + imenica (*essayer un échec, diriger une société, susciter l'intérêt; tocar la guitarra, suscitar el interés*);
imenica + glagol (*le problème réside, l'amour meurt; la bomba explota*);
pridjev + imenica (*la grande tristesse, le bon sens; el número justo, una gran elección*);
imenica + imenica (*une avalanche de questions, une santé de fer, une tranche d'âge; la hora punta, el sentido de orientación*);
prilog + pridjev (*gravement malade, hautement compétitif; absolutamente fabuloso, altamente competitivo*);
glagol + prilog (*boire goulument, aimer éperdument; trabajar mucho*).

Gramatičke kolokacije sastoje se od jedne dominantne riječi i prijedloga:

glagol + prijedlog (*s'abstenir de/abstenerse de*);
imenica + prijedlog (*sentiment envers, rabia a*);
pridjev + prijedlog (*intéressé par /interesado por; absent de/ausente de*);
prijedlog + imenica (*par coeur/ de memoria*).

S gramatičkim kolokacijama učenici stranog jezika se češće susreću jer se one nalaze u gramatikama i rječnicima. Jasnije su što se tiče njihove tvorbe i značenja. Kod leksičkih kolokacija to ne mora biti uvijek slučaj, pa im se zato treba pokloniti posebna pažnja pri usvajanju jezika.

Kolokacije u nastavi stranog jezika

Prema Woodu (2015), poznavanje i pravilno korištenje kolokacija ima glavnu ulogu u stjecanju višeg stupnja znanja jezika i pomaže u tečnosti govora, s obzirom da upotreba kolokacija ubrzava procesuiranje koncepta. Naime, govornik stranog jezika treba prvo procesuirati informaciju i značenje onoga o čemu se govori, zatim planirati govor te konačno sve izreći na primjeren način, ne samo jezično primjeren, već i u skladu s kontekstom. Upotreba formula, pa tako i kolokacija, omogućava mu da se izrazi s manje pauza, nedoumica,

zastajkivanja upotrebljavajući bogatiji leksik što automatski doprinosi boljoj i tečnijoj komunikaciji.

Kolokacije bi se trebale u nastavu uvoditi eksplicitno, a učenici bi trebali biti svjesni da njihova jezična kompetencija poznavanjem kolokacija raste. Zbog njihove složenosti, u nastavi stranog jezika kolokacije se uglavnom obrađuju na višem stupnju poznavanja jezika, ali upravo zbog potrebe za stjecanjem kolokacijske kompetencije, trebalo bi ih obrađivati od najnižeg stupnja poznavanja jezika kako bi učenici razumjeli kako funkcionira jezik koji uče. Prilikom uvođenja kolokacija, pogotovo na nižim stupnjevima poznavanja stranog jezika, treba voditi računa da ih se veže uz određeno gradivo koje se obrađuje trenutno na nastavi, da ih se stavi u kontekst. Već na samom početku učenja stranog jezika susrećemo se s kolokacijama u kontekstu upoznavanja. Na primjer, u španjolskom jeziku: *Hola, ¿qué tal? Me llamo Sara, ¿y tú? (Bok, kako si? Zovem se Sara, a ti?), qué tal* je kolokacija koja u ovom kontekstu znači samo pozdrav. Ako istu kolokaciju upotrijebimo u kontekstu razgovora o zdravlju, izvorni govornik očekuje da mu sugovornik na pitanje *¿qué tal?* odgovori kako se osjeća. Na taj način se kolokacija lakše pamti jer se povezuje s kontekstom. Važnu ulogu u procesu učenja kolokacija ima i materinji jezik jer svaki jezik ima svoje specifičnosti kad se radi o kombiniranju riječi u kolokacije i frazeme. Zbog toga prijevod, kao jedna od metoda učenja prilikom usvajanja kolokacija, može biti vrlo učinkovit, iako se vrlo često umanjuje njegov značaj u nastavi stranog jezika (Lewis 2008).

Aktivnosti kroz koje se mogu podučavati i usvajati kolokacije u nastavi stranog jezika su mnogobrojne i ne moraju biti zamišljene kao aktivnosti kojima se isključivo uče kolokacije, budući da se njihovo usvajanje provlači kroz sve aspekte učenja, a njihovo poznavanje se ogleda u svim jezičnim kompetencijama. Kao što smo već spomenule, kolokacije se moraju učiti uvijek u kontekstu. Važno je pravilno ih usvajati od početnih razina učenja, a aktivnosti kroz koje se uče se prilagođavaju razini znanja onoga koji uči. Igre kao što su križaljke, društvena igra Tabu, u kojoj je potrebno uz zadana ograničenja upotrebe određenih riječi, definirati neki pojam, mozgalice ili igre asocijacija, pogodne su za sve razine učenja. Zadatke u kojima povezujemo kolokacije i njihova značenja, te ih nakon toga koristimo u zadacima koji razvijaju pisane ili govorne kompetencije, također možemo prilagoditi razini znanja stranog jezika. Mogu se izrađivati semantičke mape, istraživati jezične strukture vezane uz određene teme, kao na primjer, „na putovanju“, „na sveučilištu“, „u gradu“. Zadatci u kojima se proučava metaforičko značenje kolokacija mogu biti poticajni za učenje, kao na primjer, obratiti pažnju učeniku da se riječ *vrijeme* u jeziku tretira kao predmet: *izgubiti vrijeme, uložiti vrijeme, upravljati vremenom, (fr. perdre*

son temps, investir son temps, gérer son temps/šp. *perder tiempo, invertir tiempo, administrar tiempo*). Uz sve prethodno navedeno, ne treba nikako zaboraviti različite vrste prijevodnih aktivnosti koje mogu biti vrlo učinkovito sredstvo usvajanja kolokacija.

Kolokacije u nastavi francuskog i španjolskog jezika

U francuskom jeziku ima jako puno kolokacija s glagolima *avoir* i *être*. Npr.: *avoir peur, avoir chaud, avoir raison, avoir sommeil; être en colère, être en retard, être de bonne humeur*.

Budući da glagoli *avoir* i *être* čine dio osnovnog vokabulara, moguće je bez problema uvesti takve kolokacije već na početnoj razini učenja francuskog jezika. Na taj način učenici koji uče francuski jezik kao strani jezik već od najnižeg nivoa poznavanja jezika počinju razumijevati kako funkcionira jezik koji uče. I budući da se radi o osnovnim strukturama koje su i prilično jednostavne lako ih usvajaju, pamte i upotrebljavaju.

Osim osnovnih glagola *avoir* i *être*, česti primjeri kolokacija koje se mogu koristiti u nastavi francuskog jezika su kombinacije s glagolima *tomber, courir, prendre*:

tomber – *tomber malade, tomber amoureux, tomber à pic, laisser tomber, tomber sur qcn*;

courir – *courir le risque, courir le monde, le bruit court*;

prendre – *prendre un verre, prendre la décision, prendre à témoin, prendre place, prendre rendez-vous*.

Česte i vrlo pamtljive kolokacije su one u kojima se spominju razne boje. Npr: *rire jaune* (kiselo se smijati), znači neugodu; *vert de rage* (pozelenjeti od ljutnje); *voir rouge* (jako se naljutiti); *avoir les mains vertes* (znati s biljkama); *passer la nuit blanche* (ne spavati cijelu noć); *l'arme blanche* (hladno oružje). Najčešće kolokacije su kolokacije s plavom bojom. U njima riječ plava boja ponekad funkcionira kao kolokator, tj kao pridjev : *carte bleue; colère bleue; cordon bleu; col bleu; enfant bleu*, a ponekad kao osnova, tj. kao imenica : *bleu de travail; bleu d'Auvergne; bleu de Gascogne*.

Kao i u francuskom jeziku, španjolski jezik također često u kolokacijama koristi glagole *biti* i *imati*, iako se etimološki razlikuju od glagola *biti* i *imati* u francuskom jeziku, što je jedna specifičnost s obzirom na činjenicu da su oba jezika romanska jezika. U španjolskom jeziku se radi o glagolima *tener* i *ser*, iako se često upotrebljava i glagol *estar* (drugi glagol *biti*): *tener hambre, tener rabia, tener frío, tener razón; ser joven, ser rico, estar de buen humor, estar enamorado*. Ako ih usporedimo sa sličnim kolokacijama u francuskom jeziku, možemo uočiti da se neke kolokacije s istim značenjem razlikuju u upotrebi

glagola, a neke imaju iste: *être en colère* – *tener rabia* (različiti glagoli) i *être de bonne humeur* – *estar de buen humor* (isti glagoli).

Na početnim razinama učenja španjolskog jezika vrlo je korisno učestalo raditi s kolokacijama čije su osnove, na primjer, glagoli *quedar* ili *jugar*, jer se značenja tih glagola mijenjaju ovisno o njihovim kolokatorima, kao i glagol *ir* te općenito glagoli kretanja zbog različitih prijedloga koji se upotrebljavaju u različitim značenjima:

quedar – *no queda leche* (nema više mlijeka), *quedé con mi amigo* (dogovorio sam se s prijateljem), *te quedas aquí* (ostaješ ovdje);

jugar – *jugar a las cartas* (kartati se), *jugar al fútbol* (igrati nogomet), *jugarse la vida* (staviti život na kocku);

ir – *ir a la playa* (ići na plažu), *ir en autobús* (ići autobusom), *ir por la ciudad* (ići gradom).

Ako govorimo o kolokacijama u kojima je jedan od elemenata boja, španjolski jezik ih također često koristi i to u širokoj paleti značenja. One se obično uče na razinama od A2 do B2.

Kad uspoređujemo neke izraze s bojama u francuskom jeziku, možemo uočiti da u nekim slučajevima iste boje u ulozi kolokatora imaju različita značenja. Na primjer: *vert de rage* (pozelenjeti od ljutnje) se na španjolskom kaže *ponerse negro* (pocrnjeti od ljutnje), ili kolokacija u kojoj je upotrebljena crvena boja u francuskom *voir rouge* (jako se naljutiti) u španjolskom glasi *ponerse rojo* (pocrvenjeti od stida). S druge strane, izrazi kao što su *passer la nuit blanche* – *pasar la noche en blanco* (ne spavati cijelu noć) i *l'arme blanche* – *arma blanca* (hladno oružje) su identični.

Osim prethodno navedenih, evo i nekoliko zanimljivih primjera kolokacija vezanih uz boje koje se usvajaju na višim razinama: *paredes color verde dragón* (zidovi zmajski zelene boje); *rubias platino* (platinaste plavuše); *zapatillas de terciopelo color obispo* (baršunaste papuče biskupske boje); *ojo de color yogur* (oko boje jogurta).

Kao što smo već mogli vidjeti, različiti jezici na različite načine združuju riječi i stvaraju kolokacije. Zbog te osobine ih ne možemo doslovno prevoditi s jednoga na drugi jezik, na što treba obratiti pažnju već od najniže razine učenja jezika, a naročito prilikom prevođenja. Međutim, upravo zbog toga možemo prijevod iskoristiti kao odličnu metodu usvajanja kolokacija kroz komparativnu i kontrastivnu analizu teksta na oba jezika.

Zaključak

Ovladavanje kolokacijama pretpostavlja široko poznavanje vokabulara nekog jezika. Ono doprinosi razvoju svih jezičnih kompetencija, kako boljoj tečnosti govornog jezika, tako i boljem pisanom izražavanju. Usvajanje jezičnih kompetencija usko je povezano

s tečnošću govora, a tečnost govora je automatiziran jezik u kojem se ogleda zbroj jezičnih kompetencija čija je glavna os komunikativna kompetencija. Ako govornik stranog jezika posjeduje tu kompetenciju, on je u stanju producirati koherentan govor sa sociolingvističkog i pragmatičkog stajališta.

Uvođenje kolokacija u nastavu stranog jezika ima za cilj pomoći učeniku stranog jezika na različitim razinama poznavanja jezika pravilno usvajati leksik, a nakon toga i pravilno ga koristiti u govoru i pisanju. Izuzetno je važno obrađivati kolokacije što češće, redovitije. Osim toga, učenje kolokacija doprinosi tome da se istovremeno i neodvojivo podučavaju i usvajaju i gramatika i leksik, dok s druge strane njihovo poznavanje doprinosi boljoj tečnosti jezika, prirodnijoj komunikaciji, kao i boljem razumijevanju pisanog teksta.

Iz svega prethodno navedenog vidljivo je da usvajanje kolokacija mora biti sastavni dio procesa učenja stranog jezika želimo li steći višu razinu znanja nekog stranog jezika i mora se obavezno uvrstiti u nastavu stranog jezika, počevši od početnih razina učenja.

Bibliografija:

- Aguinaga Echeverría, S. (2021) "El aprendizaje de colocaciones y las teorías de adquisición de lenguas extranjeras: de la teoría a la práctica." *Revista Nebrija de Lingüística Aplicada a la Enseñanza de las Lenguas*, 15.3, pp. 124-144.
- Benson, M., Benson, E. and Ilson, R. (1997) *The BBI dictionary of English word combinations*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing,
- Corpas Pastor, Gloria. *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos, 1996.
- Diccionario de Colocaciones del Español. Web. <<http://www.dicesp.com/paginas>>.
- Dictionnaire des collocations. <<http://www.tonitraduction.net>>.
- Firth, J. R. (1957) *Papers in Linguistics 1934-1951*. Oxford: Oxford University Press.
- González Hernández, A. T. (2010) "Lexicologie contrastive: Les collocations en français et leur traduction en espagnol." *Synergies Espagne* 3, pp. 69-81. <<https://gerflint.fr/Base/Espagne3/ana.pdf>>.
- Grossmann, F. et Tutin, A. (2003) *Les collocations: analyse et traitement*. Amsterdam: Editions de Werelt.
- Hausman, F. J. et Blumenthal, P. (2006) "Présentation: collocations, corpus, dictionnaires." *Langue Française*, pp. 3-13.

- Kolokacijska baza hrvatskog jezika. (2022) *Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. <<http://ihj.hr/kolokacije/>>.
- Langlois, L. (1996) *Bitexte, bi-concordance et collocation*. Ottawa: University of Ottawa, 1996.
- Lewis, M. (2008) *Implementing the Lexical Approach: Putting Theory into Practice*. Hampshire: Heinle, Cengage Learning.
- Petrović, B. (2007) "Razvijanje kolokacijske kompetencije u hrvatskome kao stranom i drugom jeziku". *Strani jezici* 36, pp. 31-38.
- Stojić, A. i Murica, S. (2010). "Kolokacije – teorijska razmatranja i primjena u praksi na primjerima iz hrvatskoga i njemačkoga jezika". *Fluminensia* 2, pp. 111-125.
- Tutin, A. et Grossmann, F. (2002) "Collocations régulières et irrégulières: Esquisse de typologie du phénomène collocatif", *Revue française de linguistique appliquée* 7, pp. 7-25.
- Wood, F. (2015) *Fundamentals of Formulaic Language: An Introduction*. New York: Bloomsbury, 2015.

USE OF COLLOCATIONS IN TEACHING FRENCH AND SPANISH

Abstract: *Having a rich vocabulary is of great importance for understanding and expressing oneself in the foreign language one is learning, i.e. for mastering that language well. The more words and derivatives one knows, the more one is able to understand the meaning of a text or a spoken delivery, as well as to communicate better. The vocabulary of a language does not consist of simple words only, it also consists of various linguistic constructions. Learning a language means adopting these constructions. In this article, we deal with one type of these language constructions, that of collocations. We study their importance for understanding and communicating in a foreign language and look into the possible ways of their adoption in foreign language teaching. Collocations are not always predictable, so they are sometimes difficult to understand. A native speaker will understand them intuitively, but a foreign language learner will have to memorise them, as they vary from language to language. Their understanding and correct use contribute to a better fluency in a spoken language, enable better understanding of a written text, and facilitate and enrich written expression. The aim of this paper is to draw attention to the importance of teaching collocations in foreign language classes. Since mastering collocations is a challenge for both students and teachers of foreign languages, here we will consider some of the possible ways of acquiring them in the process of learning a foreign language and give a comparative overview of some collocations in French and Spanish.*

Keywords: *collocations, language structures, foreign language acquisition, methodology, contrastive analysis, French language, Spanish language*